

РЕЦЕНЗІЯ

доктора економічних наук, професора

Кириченко Оксани Сергіївни

на дисертаційну роботу Галіки Володимира Сергійовича

на тему: «Адаптивні стратегії розвитку підприємств малого та середнього

бізнесу в умовах цифрової трансформації»

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 073 «Менеджмент»

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження

Актуальність дисертаційного дослідження обумовлена тим, що в сучасних економічних умовах забезпечення ефективного функціонування та подальшого розвитку підприємств малого та середнього бізнесу, актуалізує питання розробки та впровадження стратегій інноваційного розвитку, здатних забезпечити високий рівень конкурентоспроможності та прибутковості їх діяльності в довгостроковій перспективі. Проте, динамічна зміна впливів соціально-економічних, суспільно-політичних та інших факторів зовнішнього середовища підприємств та викликані ними процеси трансформацій, що відбуваються у внутрішньому середовищі вимагають від керівників високої гнучкості та адаптивності процесів і механізмів управління. Керівники підприємств малого та середнього бізнесу шукають нові засоби ефективної адаптації до змін, що забезпечують гнучкість процесів управління та можливість швидко, ефективно реагувати на зміни, трансформації які відбуваються в самих підприємствах та бізнес-середовищі. Саме тому, особлива увага приділяється розробці та впровадженню адаптивних стратегій розвитку, що здатні забезпечувати більш гнучке та ефективне управління процесами операційної, виробничої діяльності підприємств, підвищують стійкість підприємств малого та середнього бізнесу до зовнішніх впливів та ризиків, забезпечуючи кращі результати роботи. Проте, водночас постає проблема збору, аналізу, оцінювання та опрацювання значних обсягів інформації, даних показників, що забезпечує високий рівень ефективності в реалізації адаптивних стратегій розвитку. Це стало можливим завдяки широкому використанню нових цифрових технологій, цифрової трансформації, систем обліку, управління операційною діяльністю та з розбудовою якісно нових цифрових комунікацій. Все це обґрунтовує високу актуальність дослідження

питань удосконалення адаптивних стратегій розвитку підприємств малого та середнього бізнесу в умовах цифрової трансформації.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційну роботу виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідних робіт ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»», зокрема НДР «Науково-методичні засади реалізації сучасних концепцій та технологій управління підприємствами, установами та організаціями в умовах економічного відновлення і глобалізованого розвитку» (номер державної реєстрації 0122U201378), в межах якої розроблено механізм удосконалення стратегічного розвитку підприємств малого та середнього бізнесу в умовах цифрової трансформації.

Ступінь обґрунтованості та відповідності наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертації дає змогу зробити висновок, що сформовані автором наукові положення, висновки та рекомендації є достатньо обґрунтованими та достовірними. Мета дисертації, яка полягає у науковому обґрунтуванні теоретико-методичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення сучасних адаптивних стратегій розвитку підприємств малого та середнього бізнесу в умовах цифрової трансформації, відповідає темі роботи, а сформульовані об'єкт та предмет дослідження відповідають науково-методичним вимогам.

Дисертаційна робота є логічним, структурованим та завершеним науковим дослідженням. У роботі використано наукові праці українських та закордонних учених, нормативно-правові та законодавчі акти України, статистичні дані Державної служби статистики України, інформаційні ресурси мережі інтернет, доповіді міжнародних організацій, а також особисті спостереження та розрахунки, отримані автором у процесі досліджень.

Достовірність наукових результатів та обґрунтованість наведених автором висновків зумовлена правильно сформованими методологічними положеннями дослідження, які ґрунтуються на використанні таких методів: узагальнення та абстрагування, системного підходу та логічного аналізу, методів статистичного

аналізу, методів групування, індукції та дедукції, методу систематизації та експертного методу, методу структурного аналізу, непараметричних статистичних методів; морфологічного аналізу, методу моделювання.

Обґрунтованість наукових пропозицій автора, висновків та представлених рекомендацій підтверджується їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та науковими публікаціями.

Структура і зміст дисертаційної роботи

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів і висновків. Загальний обсяг роботи становить 222 сторінок, з них основний текст – 177 сторінки. У дисертації розглянуто теоретичні, методичні та практичні засади удосконалення сучасних адаптивних стратегій розвитку підприємств малого та середнього бізнесу в умовах цифрової трансформації.

У першому розділі досліджено теоретичні основи побудови стратегій розвитку підприємств малого та середнього бізнесу, розглянуто науково-теоретичні підходи до змісту та структури адаптивних стратегій розвитку підприємств малого та середнього бізнесу, досліджено та узагальнено методичні засади формування адаптивних стратегій розвитку підприємств малого та середнього бізнесу в умовах цифрової трансформації.

У другому розділі здійснено тенденційний аналіз змін в розвитку підприємств малого та середнього бізнесу в Україні із урахуванням посиленої цифровізації; проведено оцінювання рівня адаптивності сучасних малих та середніх підприємств України в умовах цифрової трансформації; здійснено аналіз впливу фактору цифровізації на розвиток малого та середнього бізнесу.

У третьому розділі здійснено моделювання забезпечення функціонування адаптивних стратегій розвитку підприємств малого та середнього бізнесу в умовах цифрової трансформації; обґрунтовано методичний підхід до вибору оптимальних адаптивних стратегій розвитку підприємств малого та середнього бізнесу із врахуванням посиленої цифрової трансформації. Автором запропоновано побудову ефективної адаптивної стратегії розвитку підприємств малого та середнього бізнесу під нові умови цифровізації та воєнний стан та сформовано авторський підхід до побудови динамічно-активної адаптивної

стратегії розвитку підприємств малого та середнього бізнесу в умовах посилення цифровізації та воєнного стану.

Наукова новизна одержаних результатів

Серед наукових здобутків Галіки В. С. на особливу увагу заслуговують такі:

- автором удосконалено теоретичне підґрунтя побудови стратегії розвитку підприємств малого та середнього бізнесу як відкритих соціально-економічних систем завдяки узгодженню ролі таких підприємств у ринковій екосистемі з представленим автором набором принципів на основі яких має здійснюватися формування сучасної стратегії, що поєднує комплексність, системність, адаптованість, безпековість, безперервність і результативність у вигляді інтегрованої основи для подальшого моделювання процесу стратегічного розвитку;

- обґрунтовано методичні засади формування адаптивних стратегій розвитку підприємств малого та середнього бізнесу в умовах цифрової трансформації шляхом конкретизації змісту цифровізації та цифрової трансформації як процесів, що змінюють бізнес-моделі та управлінські рішення, виділення ключових факторів впливу, включно з потребою інвестицій, потребою безпеки даних і новими ринковими умовами, а також обґрунтування моделі функціонування адаптивної стратегії;

- розширено та удосконалено науково-практичний інструментарій оцінювання впливу цифровізації на розвиток малого та середнього бізнесу в умовах структурного зламу з комбінуванням побудови композитного індексу розвитку на основі стандартизації показників та багатофакторної лінійної регресійної моделі за методом найменших квадратів із воєнною змінною і терміном взаємодії;

- удосконалено, обґрунтовано комплексний підхід до вибору оптимальної адаптивної стратегії розвитку підприємств малого та середнього бізнесу в нашій країні в умовах посиленої цифрової трансформації та воєнного стану шляхом поєднання методу Дельфі для експертного виокремлення та ранжування ключових змінних впливу із подальшим застосуванням методу аналізу ієрархій Томаса Сааті, що передбачає побудову ієрархічної структури мети, критеріїв

CH1–CH5 і альтернатив AS1–AS2, виконання попарних порівнянь за шкалою важливості, перевірку узгодженості через показники Λ_{\max} , CI і CR, а також завершальне зіставлення альтернатив через функцію корисності U_i , що забезпечує обґрунтований вибір стратегії з урахуванням одночасного тиску цифровізації та воєнних викликів, включно із зростанням ролі технологій на базі штучного інтелекту.

У роботі здобувача набули подальшого розвитку: науково-методологічний підхід до оцінювання рівня адаптивності малих та середніх підприємств в умовах цифрової трансформації, який, на відміну від фрагментарних оцінок окремих параметрів, формує інтегральний показник на основі чотирьох рівновагових складових, стратегічно-організаційної, техніко-технологічної, інформаційно-аналітичної, соціально-кадрової, із деталізацією індикаторів і ваг, процедурою експертного узгодження через метод Дельфі як підґрунтям для відповідних управлінських рекомендацій; теоретично-методичний підхід до формалізації забезпечення функціонування адаптивних стратегій розвитку підприємств малого та середнього бізнесу в умовах посиленої цифрової трансформації через застосування функціонального моделювання IDEF0 (Integration DEFinition for Function Modeling); науково-практичні засади побудови адаптивної стратегії розвитку підприємств малого та середнього бізнесу під нові умови цифровізації та воєнного стану через системне поєднання правил формування стратегії, ключових завдань динамічної адаптації, механізму інформаційно-аналітичного забезпечення ухвалення рішень, орієнтирів стратегічного спрямування та мотиваційного механізму що підсилює стійкість підприємства до цифрових і безпекових викликів, включно з необхідністю удосконалення заходів кібербезпеки.

Практичне значення результатів дослідження

Наукові розробки дисертаційної роботи та науково-практичні рекомендації автора використані у практичній діяльності малих та середніх підприємств, зокрема: ТОВ «Мікс Діджитал» (Довідка № 01 від 12.01.2026), ТОВ «Адміксер ЮА» (Акт про впровадження № 004 від 06.01.2026), ТОВ «ГОУ2НЕТ» (Довідка № 0031 від 18.12.2025).

Повнота відображення наукових положень дисертаційної роботи в опублікованих працях

За результатами дослідження опубліковано 11 наукових праць, з них: три статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття індексована у науковому виданні інших країн, яке включено до міжнародної наукометричної бази даних Web of Science.

Окрім того, сім праць апробаційного характеру представлено у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій різного рівня, що дозволило автору апробувати свої підходи в академічному середовищі, отримати зворотний зв'язок і удосконалити науковий апарат дослідження. Тематика опублікованих праць відповідає змісту дисертації, охоплюючи як теоретичні основи, так і методичні підходи до управління. Статті й тези мають послідовний, логічно пов'язаний характер, відображаючи основні етапи наукового пошуку автора. Таким чином, рівень наукової представленості результатів дисертаційної роботи відповідає чинним вимогам до здобуття наукового ступеня доктора філософії, а обсяг і якість публікацій свідчать про високий ступінь академічної активності здобувача.

Наукові публікації відповідають вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Дотримання норм академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушення академічної доброчесності. Дисертант дотримувався норм та принципів академічної доброчесності, норм законодавства про авторське право, порушення яких, як і академічного плагіату, не виявлено. У дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел, визначено особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві працях.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Відзначаючи високий науковий рівень дисертаційної роботи слід зазначити наступні зауваження та дискусійні положення.

1. Представлені на рисунку 1.1 етапи розвитку малого й середнього бізнесу в Україні потребують деталізації, розширення наданої на рисунку інформації та доопрацювання графічного представлення даних.

2. Назви рисунків 1.2. «Характеристики поняття «підприємства малого бізнесу» та рисунку 1.3. «Характеристики поняття «підприємства середнього бізнесу» не відповідають їх фактичному змісту, оскільки на рисунках приведені алгоритми, що потребують пояснення, опису наведеної на них інформації в тексті дисертації.

3. У підрозділі 1.2., досліджуючи питання формування та складових адаптивного потенціалу підприємств малого та середнього бізнесу поза увагою автора залишився кадровий потенціал який, на наш погляд, має не менш важливе значення ніж виробничий, фінансовий, безпековий та маркетинговий потенціали представлені автором.

4. У підрозділі 2.2., представлена узгоджена шкала оцінювання рівня адаптивності сучасних малих та середніх підприємств України в умовах цифрової трансформації, проте потребує уточнення на основі яких розробок науковців та шкал оцінювання результатів вона була сформована.

5. У підрозділі 2.2. для перевірки практичного застосування обґрунтованого науково-методологічного підходу до оцінювання рівня адаптивності сучасних малих та середніх підприємств України в умовах цифрової трансформації було розраховано дані та наведено результати аналізу шести вітчизняних підприємств малого та середнього бізнесу, проте потребує уточнення за якими саме принципами та критеріями було обрано ці підприємства.

Однак, вказані зауваження та дискусійні положення суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи здобувача Галіки В.С. та можуть бути предметом наукової дискусії.

Загальні висновки та оцінка дисертації

Дисертаційна робота на тему «Адаптивні стратегії розвитку підприємств малого та середнього бізнесу в умовах цифрової трансформації» є самостійною та завершеною працею, має наукову новизну та практичне значення. Дисертаційне дослідження відповідає спеціальності 073 «Менеджмент».

За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам встановленим Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук», Наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), а також Постанові Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 «Про порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Зазначене дозволяє зробити висновок, що Галіка Володимир Сергійович автор дисертації «Адаптивні стратегії розвитку підприємств малого та середнього бізнесу в умовах цифрової трансформації» заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри управлінських технологій
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

 Кириченко О.С.

 засвідчук
Директор департаменту кадрів Вищого навчального закладу
«Університет економіки та права «Крок»
Н. 06. 2026 р.